

Prof. zw. dr hab. Iwona Lorenc

Instytut Filozofii
Uniwersytet Warszawski

Opinia na temat rozprawy doktorskiej mgr Magdaleny Cabaj
Pisarstwo interseksualne/Écriture intersexuée

Praca została napisana w języku francuskim. Jest ona obszernym studium z pogranicza badań filozoficznych, kulturoznawczych i literaturoznawczych dotyczącym pisarstwa autobiograficznego osób interseksualnych ze Stanów Zjednoczonych. Przyjęte kryterium gatunkowo-geograficzne pozwoliło doktorantce skupić badania na czterech pozycjach. Omawia ona książki Thei Hillman, Hidy Vilorii i Aarona Appsa. Swoistość podjętego tematu wymaga od autorki postępowania interdyscyplinarnego, które nadaje rozprawie metodologiczny i tematyczny rozmach. Fenomen interseksualności, który analizowany jest w pracy w oparciu o literaturę filozoficzną, odniesiony zostaje również do kontekstów medycznych i bioetycznych i osadzony w realiach społeczno-kulturowych.

W sensie filozoficznym założenia autorki są bliskie Judith Butler, głównie jej *Undoing Gender*. Zakłada za Butler (jak również za Foucault) zmienny, społeczny charakter ludzkiej tożsamości, kieruje swoje zainteresowanie ku tym sposobom istnienia człowieka, które są nie tylko akceptowane przez społeczne normy, ale sytuują się na obrzeżach społecznej zrozumiałości, często poza ową zrozumiałością.

Rozprawa jest interesującym studium z zakresu heterologii społecznej i kulturowej. Autorka wprowadza również omówienie kontekstowe tytułowego tematu, uzupełniając centralny problem literacki i filozoficzny o narrację medyczną oraz narrację kreowaną przez Intersex Society of North

America. Kontekst ten ma istotne znaczenie dla naświetlenia roli, jaką spełnia pisarstwo interseksualne w wydobywaniu z cienia problematyki interseksualności.

Praca ma przejrzystą strukturę – składa się z prologu, dwóch zasadniczych części (zatytułowanych: *Wymazywanie*, *Wyłanianie*), trzech rozdziałów (*Płeć/Sexe*, *Tekst/Texte* oraz *Sekst/Sexte*) oraz epilogu.

Pierwszy rozdział pierwszej części jest kompetentną i przekonującą prezentacją i zarazem krytyką teorii płci Johna Moneya; doprowadziła ona – jak pokazuje autorka – do „wymazania ciała interseksualnego”, przyczyniła się do tego, że „hermafrodytyczność na skutek normy społeczno-kulturowej została uznana nie tyle za anomalie, ile – patologię – zaburzenie, które trzeba naprawić”, legitymizowała ona często drastyczne praktyki normalizacji. Dobrze zaprezentowana krytyka powyższego stanowiska opiera się w pracy na odniesieniach do teorii Milтона Diamonda czy członków wspomnianego wyżej ISNA. Ogólnie pierwsza część jest rzetelną, potrzebną dla dalszej konstrukcji wywodu, prezentacją stanu badań historycznych, antropologicznych i bioetycznych nad zjawiskiem interseksualności.

W drugiej części zostaje przeprowadzona analiza porównawcza dwóch autobiografii autorstwa Thei Hillman i Hidy Vilorii. Ta głęboka i pasjonująca analiza wskazuje na napięcie między dążeniem/pragnieniem społecznego rozpoznania i jego ceną. W rezultacie autorka wyróżnia dwa rodzaje owego rozpoznania: 1/ przez nietożsamość z panującą normą, 2/przez tożsamość z tym, co zostało wykluczone przez normę.

Trzecia część rozprawy – w silniejszym niż dotychczas stopniu akcentująca aspekty literackie – stanowi omówienie dwóch tekstów Aarona Appsa. Bardzo interesujące jest ujęcie przez autorkę problematyki nieczystości u Appsa, odniesienia do myśli nieantropocentrycznej; szczególnie cenny wkład wnosi doktorantka do badań o charakterze estetycznym i literaturoznawczym, gdy pisze o tradycji pisania ciałem i rozpatruje zasadność kategorii pisarstwa interseksualnego.

Uważam dwie ostatnie części za najciekawsze w całej pracy. Dobra, wnikliwa problematyzacja, umiejętność wydobywania kluczowych problemów sygnowanych podtytułami, umiejętność wpisania badanych fenomenów w

aktualne konteksty badawcze są mocną stroną pracy. Wpisuje się ona w ważny społecznie i kulturowo, choć z wielu względów trudny problem i dobrze go konceptualizuje.

Jej zaletą jest również czytelność i uzasadniony charakter konstrukcji wywodu, jego jasność i konkluzywność. Bibliografia pracy jest bogata i ciekawa. Świadczy o imponującym zapleczu erudycyjnym autorki i rzetelności przeprowadzonych przez nią badań materiałowych.

Sądzę, że rozprawa w pełni spełnia kryteria, jakim muszą sprostać rozprawy doktorskie i z powodzeniem może być uznana za podstawę dalszych kroków zmierzających do uzyskania przez autorkę stopnia doktora nauk humanistycznych.

J. Lorenc